

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloquentiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Veri Oratores maximè delectant ob summam, quam afferunt, utilitatem
pari honestate conjunctam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

minis animo, & corpore; pugio è faccharo factus ferri, chalybisque materiâ sibi propriâ carent. Ita quoque leves illæ lucubratiunculæ, etiamsi aliquam Orationis formam quoquo modo imitentur, Orationes tamen non sunt. At quid causæ vetat? quia scilicet, quum Orationis animâ, quæ est seria, atque ad actionem directa propositio, orbata sint; nullus etiam in illis color, nisi exanguis; nullus succus, nisi exsuccus, nullus alicujus affectionis humor; morum masculi tantum picti; argumentorum nervi enerves omnes, vel rigore quodam puerilis affectationis stupidi conspiciuntur: quumque theses, quæ verane, an falsæ sint, tantidem prorsus Auditoris interest, solum expoliant, Orationum quidem larvæ sunt, sed nullo modo Orationes. Porro quæ de actionis quæstione, deque actuoso Epilogo quâvis in Oratione usurpando hactenus, sapientissimi Præsules, disputavi, eadem quoque omnia Concioni sacræ ratâ portione esse accommodanda planè denuncio.

*Veri Oratores maximè delectant ob summam
quam afferunt, utilitatem pari hone-
state conjunctam.*

235. **S**ed ut tandem eò se referat, unde discessit, Oratio, Auditores: quum Orator in omni causarum genere, præsertim verò Concionator, eximius quidam, ac prope divinus animorum Medicus sit, qui omnem videlicet vitij morbum eis studet eximere;

virtutis autem integram valetudinem vel
 primùm afferre, vel certè restituere; hac ad-
 mirabili animorum curatione tantam con-
 ciliat Auditoribus voluptatem, ut quæcunque
 ab Adversarijs excitetur, vel cumuletur, cum
 hac minimè sit comparanda. Quantam enim
 quæso, oblectationem diuturno confecti mor-
 bo, ubi exesa sua corpora præter spem sanitati
 reddita vident, percipiunt? quàm repentinum
 gaudiùm, qui multos jam annos lectulo affi-
 xus, omnium Medicorum remedijs frustra
 tentatis, continentibusque exagitatus dolo-
 ribus, ferè extabuit, si novo à Medico, qui
 se aliunde in urbem fortè recens intulerit, va-
 letudine jam desperatà, medicatæ potionis
 mirâ vi, atque præstantiâ improvisò sanetur?
 Quàm exuberante delibutus suavitate, de le-
 A cto confestim desilit? quàm arctis servatorem
 suum amplexibus prælatitiâ tenet, dulcissimè
 B alloquitur, blandissimè suaviatur, multo ar-
 gento, auroque locupletat? A Medico di-
 C gressus, passim vociferatur, vitam sibi ab eo
 morti, ad quam properabat, subductam; illi
 se, quòd tumulatus non sit, acceptum referre;
 ejus industriâ se extantâ dolorum carnifici-
 nâ creptum. mox apud vicinos domi, atque
 in foro, quibuscunque amicis, notis, atque
 ignotis recuperatæ beneficium sanitatis, ab
 ovo semper repetens, jucundè memorat, par-
 ticulatimque denarrat. Sed unde, quæso, tan-
 ta denuò voluptas agrotum illum incessit? un-
 D de tantæ sensus hilaritatis membra ejus tabo
 jam penè diffluentia pervasit? Nempe vite
 quan-

quavis viæ, & caducæ munus, quo illo à Medico donatus est, adeo gratum, adeo dul-
ce, adeoque pretiosum existimatur, ut sem-
per ante ægri, aut potius ab ægritudine libe-
rati oculos versetur, semper ejus recurset ani-
mo, semper præteritos angores incredibili so-
lacio compenset. Quin vel sola hujus recor-
datio quascunque ærumnas, atque molestias,
si quas ille aliunde patiatur, hac adeo excoctâ
dulcedine non solum temperat, sed penitus
etiam tollit.

2; 6. At quanto uberiore oblectatione af-
flictos, jacentesq; homines non corporum, sed
animorum Medicus Concionator implet; quâ
scelerum deploratis ulceribus acri, mascula-
que Oratione immortalia præscribit remedia,
depositas plagas scite curat, jam letho proxi-
mos inopinâ salute allatâ mirè redintegrat.
Interfunt Concioni omnis generis agroti.
Adsunt ventoso superbiæ fastuturgidi, Ad-
sunt libidinis purulentâ sanie tabidi. Adsunt **A**
multa crapulâ pallidi, crudi que. Adsunt odij,
atque iræ flammis exusti. Adsunt irrequietis **B**
invidentiæ dilaniati torminibus. * Ex hac **C**
autem morbosorum cohorte non unus, sed
plures in omnibus flagitiorum fordibus sæ-
dissimè volutati, pestiferâ animorum conta-
gione quotidie magis glifcente, à multis jam
tot annos Concionatoribus, phaleratis illis,
atque unguentatis, propinata sibi æternæ phar-
maca salutis inani semper fructu experti,
perennis vitæ spe omni ferè incisa, jam sibi
cum morte, Tartaroq; paciscendum arbitra-
bantur;

bantur; quum ecce extraordinarium divini
 præconem spiritus, non vulgato lascivientem
 stylo; non communi utentem voce, sed lacer-
 rosa vividaque eloquentiâ perorantem casu
 auscultantes, sentiunt sese ab eo suavi quo-
 dam illicio, sed honestissimo trahi, paulatim
 in vitij detestationem accendi, virtutis amo-
 re repente capi. ducique. Vident illum toto
 excubantem animo, vulnera sibi mirâ dexte-
 ritate retegere, eorum gravitatem acerrimè
 exaggerare, ineluctabilemque Orci lanienam,
 impiorum facinorum certissimam strenam,
 horrendo clamore minitari. Mirantur suas
 plagas tam molli ab eo pertentari brachio, sed
Dlongè magis potenti, præsentique remedio
 percurari. Stupent, se a cæcitate mollitâ cordis
 duritiâ, in lacrymas solvi, toto commoveri
 animo, totis artubus contremiscere. Mox vi-
 tre immortalis spe hilarati, scelerum veniam
 singultibus, gemitibusque deprecantes, lenis-
 simâ divinæ misericordiæ memoriâ collique-
 scunt. Tum in Concionatoris insoliti vultu
 maciem, palloremque, voluntariæ testem car-
 nificiæ, observant; in Orationis lineamen-
 tis sui ipsius legunt contemptum; in gestu in-
 flammata erga Deum, & homines notant
E Caritatem; sententias illius fulgura, preces
F quovis magnete rapidiores, reprehensione,
 capitatos arietes animadvertunt. Moliri eun-
 dem cælestia quædam ad animos expugnan-
 dos machinamenta; tum divinis præstantem
 virtutibus, ad obterendas sensus appetitio-
 nes, Dæmonumque insultus cernunt irruere;

gra-

graviorem illum semper facere impressionem; denique manibus, fronte, oculis, capite, totoque corpore in omnium animarum incolumitate procurandâ vehementissimè desudare conspiciunt.

237. Hujusmodi Orationis efficaci remedio, ubi se illi, paulò ante miserimi, perfanatos comperiunt, ubi criminibus repentino dolore expiatis, vitæque superioris inquinamentis elutis, recentes sese virtutis candidatos **A** evasisse, aliosque in homines migrasse recognoscunt; statim atque sacrum Oratorem, non hominem, sed veluti Cælo delapsum, Angelum **B** adire possunt; ex composito ejus ad pedes se lacrymabundos, supplicesque demisso provolvunt; vestes, crura, plantas intimis sensibus, magnaque veneratione deosculantur. Quid hoc monstri est, Auditores? Diu multumque suspirius; atque singultibus interclusâ voce, tandem quum primum respirare cœperunt, heroico illi Concionatori re potius, quàm verbis, significant, seorsim singuli, perditorum se hominum manum ejus hamo dictionis, prædâ hæsisse, eoque salubriter tractam, ex mundi tempestatibus toties jam naufragam, in sinum ejusdem patrocinii, ac magisterii, tanquam certam in spem salutis, & portum confugisse. Quanta igitur animorum istorum tam beatè respicientium voluptas? quanta jucunditas se se tam cælesti immutatos fascino intuentium? quanta pectoris lætitia & mentis, & voluntatis à noxiâ vindicatæ beneficium extollentium? En, ut passim sibi gratulantes

vulantes exclamant. Perieramus, nisi ille nos vulnerasset. Ille nos à turpissimo vitæ genere retraxit: ille nobis vitæ hujus dedecora absterfit; ille nostris filiis, familiisque prospexit. Ô quoties, & quanto animi gaudio, repetunt! Ille nostras fortunas servavit, ille pacem, domi, forisque dudum antea exulantem, reduxit; sed, quod longè amplius est, ille ille nos ex præsentissimo animæ interitu eripuit, nobisque æterna inferorum incendia restinxit. Pupugit nos dicendo, sed pungendo sanavit; rationes intorquendo sauciavit, at sauciando, mortuos vitæ restituit. In nostrarum miseriarum terram igneo amplificationis fulmine prostravit, sed prosternendo ad gratiæ Cælum erexit. Hujusmodi voces ferè, aut consimiles traducti illi ad Christum erronei, incredibili exultantes hilaritate, emittunt, tamque effusa, atque insolitæ causam voluptatis ubique, in circulis, in plateis, in exedris, in ædibus, in publico, domesticis, atque extraneis personant, replicantque.

238. Quare, subductis, Auditores, quatuor hisce delectationis capitibus, quum Tulliani Oratores, atque Concionatores tantâ se ingenii excellentiâ nobilitatos, tantâ orationis moderatione ab omni fastidio tam alienos; tantâ ordinis varietate adeo venustos; tantâ utilitatis, atque honestatis gratiâ ita commendatos prodant, ac probent; cui dubium esse queat, quàm lauta, atque absoluta sit ea oblectatio, quam iidem dicendo ferunt? Nempe licet in aures; primum hæc delectatio irrepit quidem

quidem per blandè ; circa aures tamen non hæret, sed leniter sese in animum demittit? neque, ut illa Adversariorum fucata tantummodo, levis, & commentitia, sed vera, gravis, & solida, præcordia ipsa suaviter permeat, jucundissimisque delinit officiis.

Oratoris, atque Concionatoris Tulliani magnum ingenium, atque artificium magna admiratio, plaususque ex summa oblectatione profectus consequitur.

239. **V**erum hæc tanta, tamque copiosa delectatio, quæ nostris ex Oratoribus, & Concionatoribus in Auditores funditur, etsi moderatâ sit, nihilominus cumulata etiam est & summa; atque ita summa, ut præ cumulo summâ quoque cum admiratione conjuncta sit. Illos quippe, qui persuadendo tam jucundè, solideque delectant, tantus plausus, tamque intolita admiratio excipit, & commendat, ut quanto minùs ipsi suum in dicendo ingenium, atque artificium nobilissimum ostentant, tanto magis à peritis Auditoribus observetur, ac suspiciatur; contra verò alii, qui, ut rumusculos colligant, intemperis agitati, luxu profuso totam dissipant persuasionem, non rarò dignâ irrisione ludantur. Neminem enim fugit, aut clam est, illum conclamatæ jam valetudinis ægrotum (ut in eodem pergami exemplo) ab experientissimo

Q.6

cura-